

kovo priznanje za življenjsko delo na področju planinstva, alpinizma in gorskega reševalstva, na katerem je vsestransko dejaven že več kot pol stoletja.

Obalno planinsko društvo iz Kopra je dobilo Bloudkovo plaketo za dosežke pri razvoju planinske dejavnosti ter še posebej za delo z mladimi in najmlajšimi, ki skupno predstavljajo že dve tretjini članstva najštevilnejšega društva na Obali, ki zdaj združuje planince vseh treh obalnih občin. Aldo Rupel iz italijanske Gorice Bloudkovega priznanja sicer ni dobil za do-

sežke na področju planinstva, vendar vsaj posredno in vsaj deloma tudi za to. Med drugim se ga spominjamo zadnji čas po njegovih polemikah proti zidavi koč na Vremščici in kot varstvenika okolja. V obrazložitvi Bloudkove plakete je med drugim zapisano, da jo je dobil »za vsestransko in izredno pomembno telesno-kulturno dejavnost med zamejskimi Slovenci v Italiji«, tako »še zlasti kot publicist«.

Vsem nagrajencem seveda iskreno čestitamo!

IN MEMORIAM

NADJA FAJDIGA



Nepričakovano, tega ni nikoli mogoče verjeti za osvajalce nekoristnega sveta, ki so živeli tolikokrat, kot so gledali smrti v obraz, je po hudi boleznici zadnje lanske novembrske dni umrla svetovna alpinistka Nadja Fajdiga.

V tej deželi, kjer celo v planinstvu radi (v navidezni skromnosti) posplošimo izjemne posameznike, češ, »bil je eden najboljših«, moramo, pa čeprav šele ob smrti, zapisati, da je bila Nadja Fajdiga skoraj desetletje — od 1956. do 1964. — najuspešnejša plezalka na svetu.

Samo svetovna razsežnost je bila igrišče, kjer se je hotela primerjati. Z željo, da je premalo, če si prvi pod Triglavom, biti moraš najboljši v Dolomitih, Matterhornu in Mont Blancu, je prerasla vse slovenske alpinistične sodobnike.

K dejstvu, ker drugače nikoli ni hotela razpravljati:

Najprej je kot prva ženska — kasneje pa

še večkrat, tako za sproti, kot pripravo za velike evropske stene — preplezala vse, kar je bilo najtežjega v Julijskih Alpah. Ko si tja še moški največkrat niso upali, je šla čez steno Travnika, Zajedo Šit in (z rekordno hitrostjo) čez Čopov steber. Zraven seznama »klasičnih šestic« iz naših hribov so v njeni zbirki še znamenite smeri v Veliki Cini, Lalidererju in Civetti.

Po tistem, ko so se tudi v gorah odprle meje, se je utrgal plaz: prva ženska ponovitev najtežje smeri v Dolomitih (Cima Su Alto), prva ženska čez najtežji in najbolj previsni granit, o katerem so Francozi pisali knjige in snemali filme (Zahodna stena Druja), junakinja dramatičnega drugega vzpona skozi Herzogov ozebnik v Grands Charmozu.

Takrat je pripovedovala: »Tretjo noč — v viharju, ko so plazovi podirali vse, kar smo bili gradili minule dni — smo živalsko začeli kričati na pomoč. Ustrašili smo se lastnih glasov, bali smo se lastnih glasov, bali smo se lastne misli. Šepetala sem, ko sem vprašala, ali bi ne bilo bolje, da se razvežemo in skočimo.« Niso odnehali. Peti dan je bila Nadja na vrhu.

Poleg mojstrske tehnike — najbolj smotrnega napredovanja drugega v navezi in izjemne vzdržljivosti — tudi tisti, ki jim ni bila zelo pri srcu, so vedeli, da je drugi dan v steni boljša kot je bila ob zarji prvega dne — je po volji in razgledanosti presegala vodje navez. Vsi cilji so ji bili prenziko nastavljeni, izmislila si je zimskega »Čopa«, ko mu še nihče še zdaleč ni bil kos, preplezala je prve raztežaje v Triglavski Sfinji in Orlovi glavi v Špiku, storila je vse, da bi bila prva čez »moriško« steno Eigerja.

V jezi, ker je Eiger ni maral, je kot prva ženska preplezala steno enako slavnega imena. Šest plezalcev je bilo tisti dan v severni steni Matterhorna: enega je ubilo kamenje, drugemu zlomilo hrbtenico. »Toda neizpodbitno in nesporno dejstvo ostane,« je takrat zapisal Miha Potočnik, »prva ženska, ki je uspešno preplezala severno steno Matterhorna, je bila in ostane Slovenka.«

Nadjo Fajdigo so bolj kot doma cenili v



Nadja Fajdiga po prvi ponovitvi Zajede Šit

alpinističnem svetu: »Lexikon der Alpen« ji je med vsemi slovenskimi alpinisti posvetil največ prostora, povabili so jo pod

Everest na obletnico prvega vzpona na najvišjo goro sveta.

Doma so ji mimo znamenitih ponovitev ostali prvenstveni vzponi, ki se nikoli ne pozabijo: Kanjavec, Ljubljanska smer v steni Triglava, zimska stena Jalovca.

Tudi drugačne boje je znala dobiti: kot gimnazijka je od 1942. leta sodelovala v NOB, diplomirala za inženirko elektrotehnike, vodila obsevanje rakastih bolnikov z betatronom, aktivno prevajala iz nemščine, angleščine, francoščine in ruščine.

Ko sva zadnjič govorila, je brala Mazeaudovo »Goro za golega človeka«. Dvomila je, kar piše, da so tisti, ki živijo in umrjejo v gorah, »polni plemenitosti, kakršno srečujemo le pri možeh in pri svetnikih«.

Mislím pa, da smo se, osvajalci nekoristnega sveta, skupaj naučili: ko padaš v prepad, se — morda zaradi hitrosti — ustavi čas, kot bodo tisočletja v sekundi minila tistim, ki bodo hitreje od svetlobe leteli v neznano praznoto.

Ante Mahkota
(Delo)

V SPOMIN MARKU AŽMANU (31. 5. 1959— 1. 6. 1988)

BELA KUPOLA V DALJAVAH NESKONČNOSTI

KLEMEN KOBAL

Spomin. Če je prijeten, greje, če je neprijeten, boli, če je tragičen, boli skeleče. Danes, 9. 11. 1989, je to — zadnje. Prijatelj bode ob znanih dejstvih in pričevanjih po letu in pol, kar velja za pogrešanega, proglasili za umrlega. Kot da ne bi že enkrat umrl!

Prijatelja, ki so mu zelene, dišeče planine, beli, bleščeči vrhovi in temna skrivnostna ostenja pomenila skoraj vse. V ta svet nasprotij — poezija gozdov, dolin in planin na eni strani in na drugi trda realnost večno zasneženih vrhov in prepadnih sten — ga je zanesla nepremagljiva želja. Poznam jo, a je ne znam razložiti nekemu, ki je nima.

Spoznal je obe nasprotji; ni pomembno, ali s smučmi ali z vrvo in klini ali z zvonjenjem telefona, s katerim se je začela vsaka reševalna akcija.

Toda ko je odkril, kdaj se ta dva kontrasta v njem združujeta, ga je prevzelo samo še letenje.

Med prijatelji je veljal za perfekcionista. Tudi v službi med računalniki, ploterji in tiskalniki. Pri letenju je te svoje lastnosti samo še nadgrajeval. Teoretično je vsak dan presenečal z novimi spoznanji o aerodinamiki in meteorologiji, praktično pa je ves prosti čas lovil termiko in pobočnike v naših in tujih planinah in gorah.

Sanje so se uresničile, ko je stopil iz debelega trebuha prekooceanskega »Air France« na ozemlje mojstra andskih višav, njegovega veličanstva kondorja.

Po letu in pol spet odpiram dnevnik in ob tem mi je strahotno težko.

* * *

Proslavljamo. Precej drugače kot ponavadi. Zunaj, sredi čudovite bele verige, pod mežikajočim ozvezdjem južnega križa, ob vznožju skrivnostne piramide, ob kateri bi božanski Imhotep pričel pisati pesmi, svoje gradnje pa bi preložil za nedoločen čas. Luknja v snegu je dovolj udobna, čaj dovolj vroč in cilj naslednjega jutra dovolj vznemirljiv za odlično, a vendar rahlo napeto vzdušje. Proslavljamo njegovih devetindvajset let.

* * *

Globina raste. Vsak s svojimi mislimi tipljivo navzgor. Varovanje ni mogoče. Ob pogledu navzdol me zazebe. Trije prijatelji vlečejo za seboj smučí, nama pa v nahrbtnikih poleg vsega drugega počivata skrbno zloženi kupoli. Moja rdeča in njegova bela. Ob misli na fantastičen polet se nama obnavljajo moči. Tudi v zadnji tretjini stene, ko v krhkem, cukrستم snegu do pasu globoko vsak v svojem rovu previdno rijemo proti konici. Ob desetih stojimo na vršni gobi 6025 m visoke